

Hvítabók grundarlag undir orðaskifti

Oddagrein

FRÍGGJADAGIN varð Hvítabók almennakunn- gjörd. Hetta hendi fimm dagar áðrenn, lands- stýrismaðurin í sjálfstýrismálum hevði í umbúna at lata Hvítubók fara úr bakkastokki á einum stórt uppsettum tíðindafundi úti í Tinganesi. Orsøkin var, at Útvarpið frammanundan hevði útvegað sær eitt eintak av bókini og hevði ta fyrstu frá-sognina á middegi fríggjadagin. Tá var sjálfstýrisumsitingin noydd at lata ta nógv umrøddu bókina til allar fjølmiðlarnar - til almenningin sum so.

HVÍTABÓK er gott grundarlag at víðgera stóðu Føroya og víðgera møguleikarnar fyri okkum sjálf- stýri ella fullveldi, sum tykist verða tað longsta ein politiskur meiriluti kann fáast til í Føroy- um. Hvítabóksum sáttmálabókin einmælt hevur skrivað undir, setir upp fleiri møguleikar fyri fram- tíðarstóðu Føroya. Tað veri seg bæði innan fyri verandi grundlóg, við eini frælsari skipan og einum fullveldi. Sjálvandi heldur landsstýrismaðurin í sjálf- stýrismálum, Hogni Hoydal, at frægasta loysnin er fullveldi. Og tað endurgav Sosialurinn hann eisini fyri at siga í leygdagsblaðnum. Hann er tann einasti politikkarin, sum hevur „meldað út“ enn.

MEN tað er óivað rættasta leiðin, at bæði blóð og loftbornu fjølmiðlarnir fyrst royna at greiða frá høvudsinnihaldinum í Hvítubók - fyrirtreynum fyri eini nýggjari skipan fyri Føroyar - áðrenn pol- itikkarnar beina orðaskifti av kós. Ti hevur Jóannes Eidesgaard eisini rætt í tí, at hetta rúgvismikla tilfar skal víðgerast væl og virðiliga og í størsta álvarsemi, tí tað snýr seg jú um framtíð í Føroya. Hava vit fyrst valt eina loysn, vendist neyvan aftur. Vónandi gongur ikki ov long tíð til eisini andstøðan er tilreiðar at vera við í orðaskiftinum.

Ti er tað eisini av ógvuliga stórum týðningi, at fjølmiðlarnir seta fólk av at víðgera hetta málið, so tað kann lýsast so væl sum møgulegt. Fjølmiðlarnir skulu jú helst kunna spyrja serfrøðingarnar, hví teir eru komnir til hesa ella hasa niðurstøðuna og hví teir halda hetta ella hatta. Og um tað er hald í tí, serfrøðingarnir hava sett á blað. Er tað t.d. torført at broyta grundlógina og fáa nøkur føroysk ynski í grundlógina, um politiskur meiriluti er fyri tí?

Tað fyrsta av hesi vikuni fer helst at ganga við at leggja fram upplýsingar úr Hvítubók, men eftir at Hvítabók er lögð fyri almenningin í morgin, kann ikki long tíð ganga, fyrr enn føroyski almenningurin fer at spyrja, hvat politisku flokkarnir halda.

FÓLK fara ikki bara at spyrja, hvørjum av teimum nevndu møguleikum landsstýrisflokkarnir leggja seg upp at, men eisini hvørjum møguleikum and- støðuflokkarnir halda best um, ella um teir hava heilt onnur uppskot.

TÍÐIN nú er søgulig, og føroyska tjóðin er á einum vegamóti, eins og hon var á einum vegamóti eftir stríðslok í 1945 46. Tá endaði politiska stríðið við heimastýrisskipanini, sum var ein millumloysn mill- um loysing og gomlu amtsstøðuna. Javnaðarflokk- urin hevur mælt til eina millumloysn - eina frælsa skipan, sum liggur millum heimastýri og loysing. Og henda leiðin tykist - eftir fyrstu gjøgnumgongd av bókini - minna ikki sørt um ta leið, sum Hvítabók letur upp sum eina møguleiga gongda leið fyri føroysku tjóðina.

Sosialurinn

Viðmerking:

Gálgin at heingja ríkisfelagsskaðin í eigur ikki at figgjast av blokkinum!

Tað er ikki á hvørjum degi, at lond í vestrheiminum uppliva at fáa útnevdan ein »propagandaministara« í fríðartíð, men hja okkum er onki óført! Vit hava nevni- liga fingið ein »propagand- aministara« í loysing og nationalromantikki. Hetta hevur tíverri longu fært við sær, at sjálvt okkara annars so fólkaliga summarstevnur hava fingið einvegis politi- seraðar midnáttarøður og mín sann um ikki ólavsokan eisini kom uppi part. Ein sera óheppin og síðvenju niðurbrotandi gongd, tí stevnuarnar eru fyri alt fólki.

Skulu vit føroyingar finna saman, tað verður seg inn- anfyrri ella utanfyrri ríkis- felagsskapin, er neyðugt at vit líta bæði aftureftir og frammeftir um somu tíð. Í fleiri öldir hava Føroyar og Danmark verið í ríkisfel- agsskapi saman, og í hesi tíð hevur okkara andans og handans føringur fingið neyðugan íblástur og men- ning á flatlondum, tvs. at Danmark í stóran mun hev- ur verið okkara andans og handans spískarnar við sjálfvøkuborði fyri okkum føroyingar og annars okkara lovpjól út í heim.

Í hesum intellektuella spískarnar hava okkara kvinnur og menn í öldir nomið sær tann neyðuga førleikan, sum kravdist fyri at menna okkara mál og mentan og sett okkum í samband við tey røttu fólk- ini, soleiðis at vit í dag hava okkara eina identitet ella samleika bæði inneftir og utoftir.

Alt tað grundleggjandi er meira sum savnar enn spjaðir millum Føroyar og Danmark, boða goðu livi-

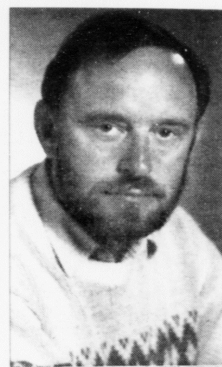
korini frá her á landi, og ikki at gloyma teir túsundtals føroyingar sum búgva og/ ella útbúgva seg í Danmark og stórtíðast har. Eitt av okkara mætastu mentafólk- um sum hevur búiðleikast mestu ævi síni á flatlondum, og har virkað bæði menn- andi og nýskapandi innan føroyska list og mentan á ein slíkan hátt, at honum fyri kortum varð latin stór- fingin almenn føroysk heið- ursgáva fyri bragðið. Hetta sigur eitt sindur um møg- leikarnar og tað fólkaliga potentialið í ríkisfelags- skapinum, og at ríkisfelags- skapurin er meiri algongdur enn okkara mangan fikser- ada nationalromantiska nalvaðsskaðin ynskir at á- sanna.

Ríkisfelagsskapurin og blokktudulin

Ríkisfelagsskapurin kann fatast sum eitt nationalt og sosialt familjuband, meðan blokktudulin í dag meira er at rokna sum ein væl- meinandi tíðaravmarkaður figgjastuðul frá teimum meiri mógvandi innan familjubandið, ikki ólíkt tí vit kenna frá Ísrael-USA for- holdinum. Men nú blokkt- tudulin verður bæði spei- rikin og forsmáður, er tað lógð at hugsa sær, at júst sitandi samgonga hevur samrátt seg til størsta blokkt- tudulin nakrantíð. Blokkt- tudulin hevur tó sum so als onki við sjálfan ríkisfelags- skapin at gera, men er ein útjaðarastuðul, júst sum vit kenna tað frá okkara egnu útjaðaraokjum. Men gávur sum verða speirnar gevast at koma av sær sjálvum, sig- ur søgnin um rekatræið og døglingin, men Súlan kem- ur enn, tí Súlan er góð, siga

mykinesfólk.

Um vit ynskja at Føroyar skulu menna seg við einum rationellum og gevandi vinnulívi, stendur hetta beinleiðis í andsøgn við ta viðfærð okkara skipasmíður hava fingið fyri kortum og ikki minst við tað tilvitaðu propagandisku hugtaks- fløkja (begrepsforvirring) sum okkara loysingaminis- tari hevur gjørt seg til tals- mann fyri. Ti at saman- tvinna ríkisfelagsskapin og blokktudulin í dag er fyri tað fyrsta principielt skeið, umframt at tað er ótítt, tí her verður argumenterað í- móti betri virði. Blokkt- tudulin verður eisini bein- leiðis settur í samband við stóra lánið vit hava frá Dan- mark. Men hetta er púra burturvið, tí hetta lánið kundu vit eins væl havt tikið frá Japan, og so fór aftur- gjaldingin til Japan og ikki til Danmarkar, men ongin uttan Danmark tordi at um- figgja lán okkara fyrst í 90'num. Men tað er væl- kent, at um tú bara endur- tekur eitthvørt nógv ofta, so trúgva fólk tí uttan mun til sannleiksverð! Tað er sjálvsagt ilt at meta um hvønn týðning sær ár- ligu 1.000 mill blokkt-kron- urnar gera gott fyri í fø- royska samfelagnum. Tær svara eitt nú til at vit árliga kundu kundu keypt 5 nýggj vaktarskip og 5 sandoyar- ferjur kontant, og kortini høvdu vit ikki ráð til at lata bert eitt vaktarskip byggja á okkara bæði framkomnu og kappingarføru skipa- smíðum. Skil tað hvør ið vil? Barnansingin, eldra- røktin, sjúkráhusini v.m. rópa øll eftir meiri figgjar- orku, og hetta alt meðan vit framvegis fáa blokktudul-

in! Hvat hendir tá blokkturin er burtur? Hetta er nevniliga ógjørligt at svara uppá, og tí er neyðugt at minka blokktin fyrst áðrenn spurn- ingin um eina møguleiga loysing kemur uppá tal yv- irhovur.

Men gongur tað sum okk- ara loysingaministari ætlar, so verður gálgin at heingja ríkisfelagsskapin í figgjað- ur av blokktudulinum og loysingin konfirmerað her og nú av eini ad hoc fólka- atkvøðu ad modum Hogni Hoydal. Einki við kvalifi- seraðum meiriluta sum hjá íslendingum. Men uttan mun til nær, hvar og hvussu so eiga vit at royndarsigla føroysku skútna við stuð- ulsfríum seglum áðrenn barlastin, sum vit hava í ríkisfelagsskapinum, verður tveitt fyri borð ella at spurn- ingurin kemur til eina reella fólkaatkvøðu. Hvítabók ella ikki, Titanic skuldi sambært øllum serfrøðingum ikki kunna søkka?

Regin Eikhólm

Búgva skotar í kjallaranum hjá bretum?

Viðmerkingar frá teim flestu loysingarflokkunum til nýskipanaruppskot Sam- bandsflokksins, vóru høvsk- ar og væl skiljandi.

Men tíverri kundi Hogni Hoydal ikki lata vera við at brúka sína demagogisku myndatalu. Hann vildi vera við, at uppskotið kundi samanberast við eitt hús, har danir høvdu ræðið, meðan føroyingar kundu fáa loyvi til at búgva í kjall- arnum, og kundu kanska eisini sleppa at mála kam- aríð.

Heldur Hogni Hoydal, at skotar kenna seg sum búg- vandi í kjallaranum hjá bret- um?

Spell, at Hogni skuldi gerast so speiskur, nú hann

kom uppi politikk.

Er orsøkin kanska tann, at hann longu nú sær, at okkara uppskot røkkur munin longur enn hansara loysingaruppskot, tá talan er um fyrirminur og vansar, og serstakliga tá hugsað verður um tað veruliga persónliga og figgjargliga sjálvræði hjá tí einstaka føroyinginum?

Hvør kann orsøkin vera til, at Hogni Hoydal longu hevur gloymt sína egna blaðgrein, har hann út í æsir lýsir, hvussu nógv verandi ríkiseind hevur ment okkara goða samfelag?

Tú kanst illa halda fram við nevndu menning, við at slíta góð samstarvsbønd, og lata hurðar aftur.

Hví ikki heldur velja tað

loysnina, hvørs endamá er at minka um vansarnar, og

økja um fyrirminurnar? Trygvi F. Gutesen

Tað verður við hesum kunngjørt at lítla elsku- liga dóttir okkara

SV.ÆNHILD MALENA Í LAMBANUM

varð fødd 20.08.99, og andaðist á Ríkis- sjúkráhusinum 21.08.99.

Anja og Elmar